

Kulturális kisgömböc: Demeter Szilárd gigabirodalmát álmodott magának

–KB–

A Petőfi Irodalmi Múzeum Fideszhez rendkívül lojális igazgatója nagyszabású tervvel állt elő. Számos ingatlanért, intézményért, ösztöndíjért és egy portálért jelentkezett be. A tervei szerint a Károlyi-palota helyett a teljesen új épületet kapó Országos Széchényi Könyvtárral egy helyen lenne az irodalmi múzeum, de a csúcshintézmény alá tartozna könyvközpont, anyanyelvi központ, és einstandolná az NKA könnyűzenei pénzeit is. A kormány már tárgyalta is a tervről, és „utóegyeztetést” kért – vagyis vélhetően alku kezdődik arról, miket kaphat meg Demeter a listáján szereplő tételekből.

Eljutott az Indexhez egy, a kormány elé szánt, a pletykák szerint Demeter Szilárdhoz, a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) igazgatójához köthető előterjesztés, amely szerint létrejönne egy nemzeti gigacsúcshintézmény, ami maga alá rendelne több, már létező intézményt, ösztöndíjat, ingatlan, valamint a Kultura.hu portált. Az előterjesztés szerint az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) nem egy létező ingatlanba költözne, hanem saját épületet épí-

tenének neki, a PIM pedig kiköltözne a Károlyi-palotából, és a továbbiakban egy helyen lenne az OSZK-val.

Demeter Szilárd az Index kérdésére elmondta: „Látott ilyen előterjesztést”, azt a kormány a múlt héten tárgyalta, és a részletei kapcsán utóegyeztetést kért.

Az előterjesztés célja, hogy a PIM ne csupán múzeumként működjön, „hanem a kortárs magyar irodalom, a könyvszakmai terület és a tehetség-gondozás csúcshintézményévé váljon”, „megteremtse a magyar művészeti társadalom számára a sokszínű, minőségi és pozitív alkotói körülményeket, továbbá hogy elérhetővé és megismerhetővé tegye ezen nemzeti kulturális kincseket, így *igazolja a magyar kultúra világszínvonalát*, az alkotóink és előadóművészeink támogatásának indokát és a művészeti szférára fordított közpénzek felhasználását.”

Anyanyelvi Kulturális Társulás és Művészeti Tehetséggondozó

Az előterjesztés javaslatot tesz a kormány tanácsadó testületként Anyanyelvi Kulturális Társulás és Művészeti Tehetséggondozó névvel egy olyan szervezet létrehozására, amely „a könyvkultúra, az irodalom, valamint a magyar kortárs alkotóművészeti és könnyűzenei területen szolgálhat iránymutatással”. Az elnök a PIM főigazgatója lenne.

Ebben a társulásban részt venne az Országos Széchényi Könyvtár, a PIM, a Petőfi Irodalmi Ügynökség (PIÜ), a Nemzeti Tehetséggondozó Non-profit Kft. és a Cseh Tamás Archívum Alapítvány. A társulás közreműködne *a nemzeti kultúra megőrzéséhez, valamint a nemzeti identitás megerősítéséhez fűződő programok és tevékenységek megvalósításában*, „a nemzeti kultúra területén az összefogásból eredő előnyök eléréséhez szükséges alapok megteremtésében”, részt venne a kultúraszervezésben, támogatná „a nemzeti kultúra megőrzését és fejlesztését”, valamint közremű-

ködni „a magyar nemzet határon átívelő kulturális újraegyesítésének előmozdításában”.

Mindezt a PIM költségvetése fedezné, ami jelentősen megnőtt, miután a szakma tiltakozása ellenére, az írók szerint a Kádár-rendszert idéző módon a kormánypropagandában indított lejáratozó kampány után kirúgták a „baloldali kultúra” beengedésével vádolt előző igazgatót, Pröhle Gergelyt. Utóda, Demeter Szilárd nyíltan hitet tett a Fidesz-kormány mellett – alapító főszerkesztője például a vidéki Mediaworks-lapok irodalmi mellékleteként megjelenő, állami pénzekkel közvetve erősen meg támogatott Előretolt Helyőrségnek –, és a lojalitást bőszén jutalmazza is, legutóbb például csaknem félmilliárd forint kiutalásával abból az összegből, amelyet a kormány saját feltételrendszere szerint is csak előadó-művészeti szervezetek kaphattak volna meg a kulturális tao pótlásaként. Demeter emellett tavaly az OSZK költözéséért felelős miniszteri biztos lett (noha az intézménynek van megbízott vezetője, Hammerstein Judit), és mandátumát idén két évre meghosszabbították.

Demeter Szilárd, a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) főigazgatója, miniszteri biztos
Fotó: Koszticsák Szilárd / MTI

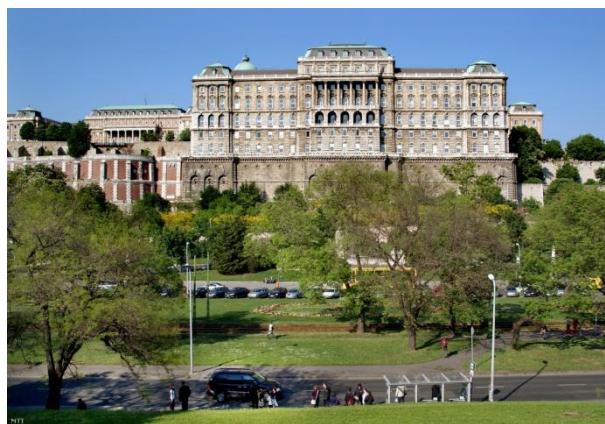
Ugyanakkor a kultúrpolitika formálására törekvő főigazgató nagyrálátó tervei nem mindig kapják meg a kormányzati támogatást: a Magyar Művészeti Akadémia ellenállása miatt rövid úton megbukott a kultúrtörvény előző, a hírek szerint hozzá köthető változata, amely megszüntette volna a Nemzeti Kulturális Alapot. A Petőfi Irodalmi Ügynökség által elindított Hajónapló című internetes kulturális műsor első adása pedig annyira vállalhatatlan lett az Echo TV-ből kitiltott fiatal kormánypárti újságírók miatt, akik többek közt a németek kiirtásával viccelődtek, hogy *Gulyás Gergely* kancellá-

riaminiszter azt mondta, ilyen nemcsak közpénzből fenntartott adón, hanem sehol nem lehet mondani. Mindebből úgy tűnik, a főigazgatónak nemcsak ambíciója van a kultúra irányítására, hanem ellenfelei és saját szempontjából kártékony balfogásai is – a lista legfrissebb eleme a sikertörténetnek nehezen mondható Térey-öszöndíjak esete.

Országos Széchényi Könyvtár

A mostani előterjesztés rendelkezik az Országos Széchényi Könyvtár jövőjéről is. Mint a szövegben is szerepel, a kormány elrendelte az OSZK kiköltöztetését a Budavári Palota F épületéből 2020 végéig, majd úgy döntött, megvizsgálják, alkalmas-e új hely gyanánt az egykori Mária Terézia lakotnya épülete, azonban végül nem döntött a magántulajdonú épület megvételéről.

Az előterjesztés arra tesz javaslatot, hogy az OSZK-t a Magyar Nyelv Háza részeként helyezték el, „zöldmezős beruházásként, az ún. Déli Városkapu – Diákváros projekt keretében, vagy annak területe közelében”. Erre azért lenne szükség, hogy az új székhelyen „a kor legmagasabb színvonalán álló könyvtári környezet álljon rendelkezésére a valós (fizikai) és a digitális (virtuális) térben egyaránt”.

A Dózsa György tér részlete a főváros I. kerületében. A dombtetőn a Budavári Palota F épülete, amelyben az Országos Széchényi Könyvtár működik.
Fotó: Jászai Csaba / MTI

Mindehhez arra lenne szükség, hogy a jelenleg a felújítások miatt időnként fullasztó porral teli OSZK az új épület felhúzásáig – legalább öt évig – még a várban maradjon, valamint hogy a kormány visszavonja azokat a határozatait, amelyekkel több száz millió forintot biztosított az OSZK „archívumainak elhelyezését szolgáló archivális és szolgáltató

raktárak megvalósítását célzó beruházás előkészítéséhez”, azaz a budai várkert alatti és egy piliscsabai raktár kialakítására.

Megkérdeztük Demeter Szilárdot, a 21. században, a digitalizálás korában valóban indokolt-e az OSZK számára létrehozni egy új épületet jelentős beruházással. Azt felelte: „Érdekes fölvetés, hasonlót már hallottam, de leginkább politikusok, illetve újságírók tettek ilyen gondolat kísérletet. A könyvtárszakma többsége a nemzeti könyvtár léte és erősítése mellett van, mint ahogyan azok a döntéshozók is, akikre nekem figyelniem kell. Azért olyan európai országot nehezen tudnak nekem mutatni, ahol nem létezik nemzeti könyvtár.”

Magyar Nyelv Háza

Az előterjesztésben szerepel a Magyar Nyelv Házának létrehozása is, amely az anyanyelvi kultúra központjaként mutatná meg a magyar nyelv világtérítő erejét, valamint „védené, erősítené és élhetővé tenné ezt az (anyanyelvi) világot, továbbá épületével infrastrukturális bázist biztosítana az anyanyelvet mint anyagot és eszközt használóknak (tudomány, irodalom, könyvszakma stb.)”.

A Magyar Nyelv Házába telepítenék az ezek szerint a Károlyi-palotából kiköltöző PIM-et és az OSZK-t is. (Demeter már egy korábbi interjújában is célzott arra, hogy nem tartja feltétlenül szükségesnek, hogy a PIM székhelye a belvárosi épületben legyen. Tény, hogy az arisztokrata rezidencia múzeumnak csak korlátozottan alkalmas, viszont rangot kölcsönöz az intézménynek.) Kerülnének még ide tudományos intézmények, a PIM tagintézményei, kiadók, kiállítóterek, műhelyek, kávézók is, így egy olyan anyanyelvi központ jöhetne létre, amely önmagában is Kárpát-medencei kisu-gárgázással bírhat, az intézmények együttműködése pedig a világ magyarságára kiható erőteret keletkeztethet.

Széchenyi Könyvközpont

Az előterjesztés alapján Demeter létrehozná az úgynevezett Széchenyi Könyvközpontot is a magyar olvasáskultúra erősítésére és népszerűsítésére, a magyar könyvkultúra állami szereplőjeként annak koordinálására, a nemzeti kultúrát erősítő művek létrejöttének elősegítésére, a közpénzből készült könyvek terjesztésére a közkönyvtárakban, iskolai és szakkönyvtárakban, olvasásnépszerűsítő kampányok lebonyolítására, a kortárs magyar non-fiction könyvkiadás segítésére és a magyar kiadói

kultúra professzionalizálásának elősegítésére. A Központ a Könyvtárellátó Nonprofit Kft.-ből (KELLO) való kiválással jönne létre. A KELLO-nál csak a tankönyvkiadás és -terjesztés maradna, a többi feladat átkerülne a Központhoz.

Mindennek 2020-ban 500 millió forint lenne a működési költsége.

Az előterjesztés alapján emellett létrejönne egy **Digitális Bölcsészeti Központ** a PIM szervezeti egységeként, amely a közgyűjteményi digitalizálás koordinátori feladatait látná el. Ennek másfél milliárd forint lenne a 2020-as költségvetése, amelyből arra is futná, hogy ingyenes közhasználatba adnák a jelenleg fizetős Arcanum digitális tudásbázist.

Fotó: Koszticsák Szilárd / MTI

Demeter a PIM alá rendelné a zenész életművét gondozó **Cseh Tamás Archivumot** is, amely jelenleg a Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. (MANK) része. Létrehozná egy **Magyar Könyvüzeneti Központot**, amely a PIM alatt álló Petőfi Irodalmi Ügynökség szervezeti egysége lenne, és átvinné a MANK könnyüzenéhez kapcsolódó feladatait. Az előterjesztés egyúttal arról is rendelkezne, hogy a PIM és az NKA együttműködési keretmegállapodást kössön egymással a Nemzeti Kulturális Alap Hangfogláló Könyvüzenet Támogató Program szakmai kollégiumának átalakítására: így a PIM is delegálna kollégiumi tagokat.

A PIM átvinné több **szakmai ösztöndíj** működését is (ezt a tervet sajátos fényben láttatja, hogy legutóbb a szintén a PIM által gondozott, átláthatatlan szempontrendszer alapján kiutalt Térey-ösztöndíjat több alkotó visszautasította). A PIM-hez kerülnének a jelenleg még a MANK kezelésében lévő Móricz, Örkény és Babits irodalmi, valamint az Oláh János szerkesztői ösztöndíjak, vala-

mint a Digitális Irodalmi Akadémia (DIA) ösztöndíja is.

Szintén a PIM-hez, pontosabban a PIM tulajdonában lévő Nemzeti Tehetséggondozó Nonprofit Kft.-hez kerülnének a MANK kezelésében lévő további ösztöndíjak: a Kállai Ernő művészettörténeti és műkritikusi ösztöndíj, a Fischer Annie zenei-előadó-művészeti ösztöndíj, a Fülöp Viktor táncművészeti ösztöndíj, a Kodály Zoltán zenei alkotói ösztöndíj, a Lakatos Ablakos Dezső jazz előadó-művészeti ösztöndíj, a Szegedi Kis István kutatói ösztöndíj, a Derkovits Gyula képzőművészeti ösztöndíj, a Kozma Lajos kézműves iparművészeti ösztöndíj, a Moholy-Nagy László formatervezési ösztöndíj és a Pécsi József fotóművészeti ösztöndíj.

Az ösztöndíjak forrásigényét a PIM költségvetése biztosítja.

Az előterjesztés szerint a PIM megkapna **több ingatlant** is. Demeteréké lenne a most a MANK tulajdonában lévő Galyatetői alkotóház és a Balatonfüredi fordítóház, az állami tulajdonban lévő Óbudai Zichy-kastély (amelyben továbbműködhetne a Kassák Múzeum, a Vasarely Múzeum, a Térszínház és az Óbudai Múzeum is), az állami tulajdonban lévő Kossuth Klub, valamint az állami tu-

lajdonban lévő Andrássy Palota, ahová a Magyar Könyvűzenei Központ költözne be.

Mindezek mellett a PIM megkapná a most a MANK kezelésében lévő **Kultura.hu kulturális portált**, amely régebben hosszú ideig a kulturális minisztérium alá tartozó, de tartalmában független kulturális portál volt, majd L. Simon László idején lecseréldött a teljes stáb.

Demeter Szilárd az Indexnek az előterjesztés kapcsán kért utóegyeztetéssel kapcsolatban azt mondta: „Ilyenkor az ember megnézi, mely pontokat, és miért tartottak problematikusnak, majd fogja magát, lefutja a szükséges köröket, egyeztet, tárgyal, számol stb., aztán ismét nekirugaszkozik.

Ez egy ilyen foci. Előbb-utóbb olyanra csiszolódik bármilyen előterjesztés, amit elfogad a kormány. Vagy nem. Az összképet ők látják, ez a dolguk és felelősségük, vagyis az már a kormány jussa, hogy döntsön, nem előlegezném meg a végeredményt.”

Forrás:

https://index.hu/kultur/2020/02/04/petofi_irodalmi_muzeum_csucsintezmeny_demeter_szilard_karolyi-palota_orzagos_szechenyi_konyvtar/

Válogatta: Berke Barnabásné